CAMINANT SOBRE LA MINA DE L'ARQUEBISBE

La caminada pretén donar a conèixer aspectes històrics al voltant de la mina de l'arquebisbe.

El 2 de desembre de 1798 l'aigua tornava a brollar de les fonts de Tarragona, algunes d'elles fetes construir expressament per a commemorar l'esdeveniment. Els Arquebisbes Joaquín de Santiyán i Francesc Armanyà, uns il·lustrats de l'època, van ser capaços de retornar a la ciutat part de l'antic esplendor de l'època romana amb la nova portada d'aigües des de la captació de Puigpelat. L'arquitecte encarregat del projecte va ser Joan Antoni Rovira (1730-1803).

La Tarragona de finals del segle XVIII tenia 9.174 habitants dels quals 4.630 eren homes i 4.544 dones. Era una població molt jove ja que més de la meitat tenia entre 0 i 25 anys. 475 persones pertanyien a l'estament eclesiàstic, 500 eren militars, 30 es dedicaven a activitats professionals (16 eren advocats) i 44 a activitats comercials, majoritàriament eren de-pendents i mercaders. Hi havia 629 pagesos i 254 pescadors.

La ciutat disposava dels següents serveis públics: un pallol, dotze fondes, un hospital, un correccional, un orfenat i dues preso-ns. Una escola pública de primeres lletres per a nens que comptava amb 4 mestres i hi assistien 162 alumnes i una per a nenes on 4 monges ensenyaven 250 alumnes. En classes particulars 3 mestres ensenyaven 110 nenes. Per l'ensenyament mitjà i superior hi havia la Universitat o Estudi Literari amb 274 alumnes.

Bibliografia

L'aigua a la història de Tarragona: 200 anys de la seva arribada (1798-1998). Co-missió 200 anys de l'arribada de l'aigua a Tarragona. Tarragona: Aigües de Tarragona EMATSA, 1998.

L'aigua a Tarragona: De la romanització a la industrialització. Josep M. Recasens i Comes. Tarragona: Arola Editors i Ajuntament de Tarragona, 2011.

El arzobispo urbanista (D. Joaquín de Santiyán y Valdivielso) 1779-1783 / Antonio Rodríguez Mas. Tarragona: Reial Societat Arqueològica Tarraconense, 1956.

Centenario del abastecimiento de aguas de esta ciudad 2 de diciembre de 1798: memòria. J. Galán. Tarragona: Establecimiento Tipográfico de F. Arís é Hijo, 1899.

La conquesta de l'aigua a Tarragona : Proveïments i vessaments. Elena de Ortueta Hilberath. Tarragona: Arola Editors, 2002.

PR-C 159 El camí de l'aigua. De Tarragona a Puigpelat / Text: Joan Marquès. Tarra-gona: EMATSA, 2009.

Records d'aigua i sal. Anna Plaza. Fet a Tarragona: núm. 4, març-abril 2014. pp. 46-49.

La mina dels tres arquebisbes. Xavier Climent Sánchez. A: Francesc Armanyà i Ramon Foguet, 300 anys. La il·lustració a Tarragona. Publicacions Universitat Rovira i Virgili, 2023.

Caminant sobre la mina de l'arquebisbe. M. Elena Virgili Bertran. A: Francesc Armanyà i Ramon Foguet, 300 anys. La il·lustració a Tarragona. Publicacions Universitat Rovira i Virgili, 2023.

Ajuntament de Tarragona · ICAC · BHMT · Ematsa

España sagrada Tomo XXIV. Antigüedades tarraconenses. Henrique Flórez. Madrid : por Antonio Marín, 1769. Llegat Gramunt (BHMT)

Guia la visita el Dr. Jordi López Vilar (Arqueòleg ICAC)
Documentació: Biblioteca Hemeroteca Municipal de Tarragona.

Foto Vallvé. Centre d'Imatges de Tarragona/L'Arxiu

Mémoires du Maréchal Suchet, Duc d'Albufera, sur ses campagnes en Espagne depuis 1808 jusqu'en 1814. Louis Gabriel Suchet. 2e éd. Paris : Anselin successeur de Magimel, 1834. Llegat Babot (BHMT)

Vista de l'aqüeducte des de l'Oliva. Anys 30. Foto Vallvé. (CIT /L'Arxiu)

Magasin pittoresche. París: Aux bureaux du magasin, 1858 Llegat Gramunt (BHMT)

Font d'Armanyà. Inicis del segle XX. (CIT / L'Arxiu)

La Tarragona de 1800, ó sea del último año del siglo XVIII, era un gran convento, una gran Fortaleza y un Museo arqueológico viviente, pàg. 47.

...

Al començar el siglo XIX, que hacia dos años habian llegado las aguas a Tarragona por el acueducto que los Arzobispos Santián y Armañá habian hecho construir, se empezaron con los sobrantes de agua que entonces, como la población era pequeña habia poco con-sumo, a crerarse huertos y formarse los paseos: el de Santa Clara, que era más estrecho que hoy, pusieron cuatro hileras de árboles; el de San Antonio, lo plantaron de paraisos, de los que aún viven muchos; el paseo ó camino del frente de los Campos de Recreo, así como la hoy calle de las Afueras de San Francisco, lo plantaron de álamos blancos. Con el agua, primer manantial de vida, empezó a hermosearse Tarragona. ¡Loor á los dignos prelados que tan buen uso supieron dar á los emolumentos de la mitra!, pàg. 55

Tarragona en el siglo XIX. Antonio de Magriñà. Tarragona: J.A. Nel·lo, 1901 (BHMT).

Acreditó en esta ocasión, refiere un testigo presencial, su talento y habilidad el aquitecto director de la obra, de introduir el agua desde el montecillo de la Oliva, mil pasos distante de la Ciudad; però como desde este punto hasta la muralla media un valle profundo, cuyo desnivell en su descenso es de 175 palmos y en su ascenso de 135, dispuso a toda costa la construcción de 72 arcos con pilares de silleria, para dirigir la cañeria de barro, que formando una curva, subió felizmente el agua al punto más alto de la Ciudad, pàg. 51

Centenario del abastecimiento de aguas de esta Ciudad 2 de diciembre de 1798: memòria. Jesus Galan. Tarragona: F. Arís e Hijo, 1899. (BHMT)

Per manament de sa Señoria y a conseqüència de lo acordat per lo molt Ilustre Ajuntament se diu i mana a tothom generalment:
Que ninguna persona se atrevesca a embrutarse ni a derramar aiguas brutes ni clares, ni a tirar pedres, escombrerias ni altres inmundicias en tot lo rededor de las Fonts de la plasa de Cols, baix la pena de treinta rals y los pares ó pagaran per los fills.

Llibre d'Actes Municipals, 1798 (AHCT)

MARÇ 2024

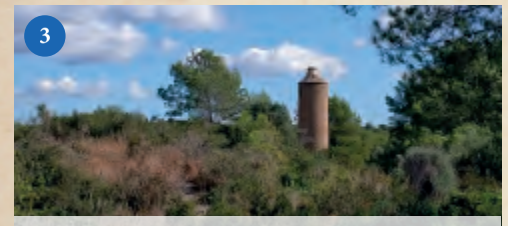
CAMINANT SOBRE LA MINA DE L'ARQUEBISBE

Restes de l'aqüeducte al carrer Escultor Bernat Verderol

Continuïtat de les restes de l'aqüeducte

Torre - respirador 57*

(*) Les torres de ventilació es construeixen per regular l'aireig de la mina i per tal que mantingui la pressió atmosfèrica adequada. Son torres cilíndriques de tres metres d'alçada i 1 d'amplada, n'hi ha 58.

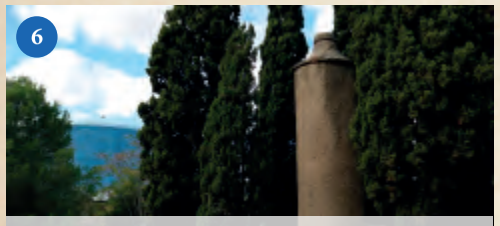

Pou de registre**

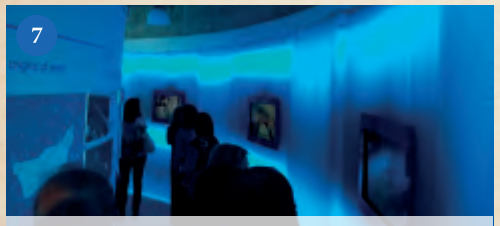
(**) Els pous registre, tancats amb porta horitzontal o vertical, serveixen per inspeccionar la conducció d'aigua i marquen el recorregut que segueix l'aigua sota terra. N'hi ha un centenar.

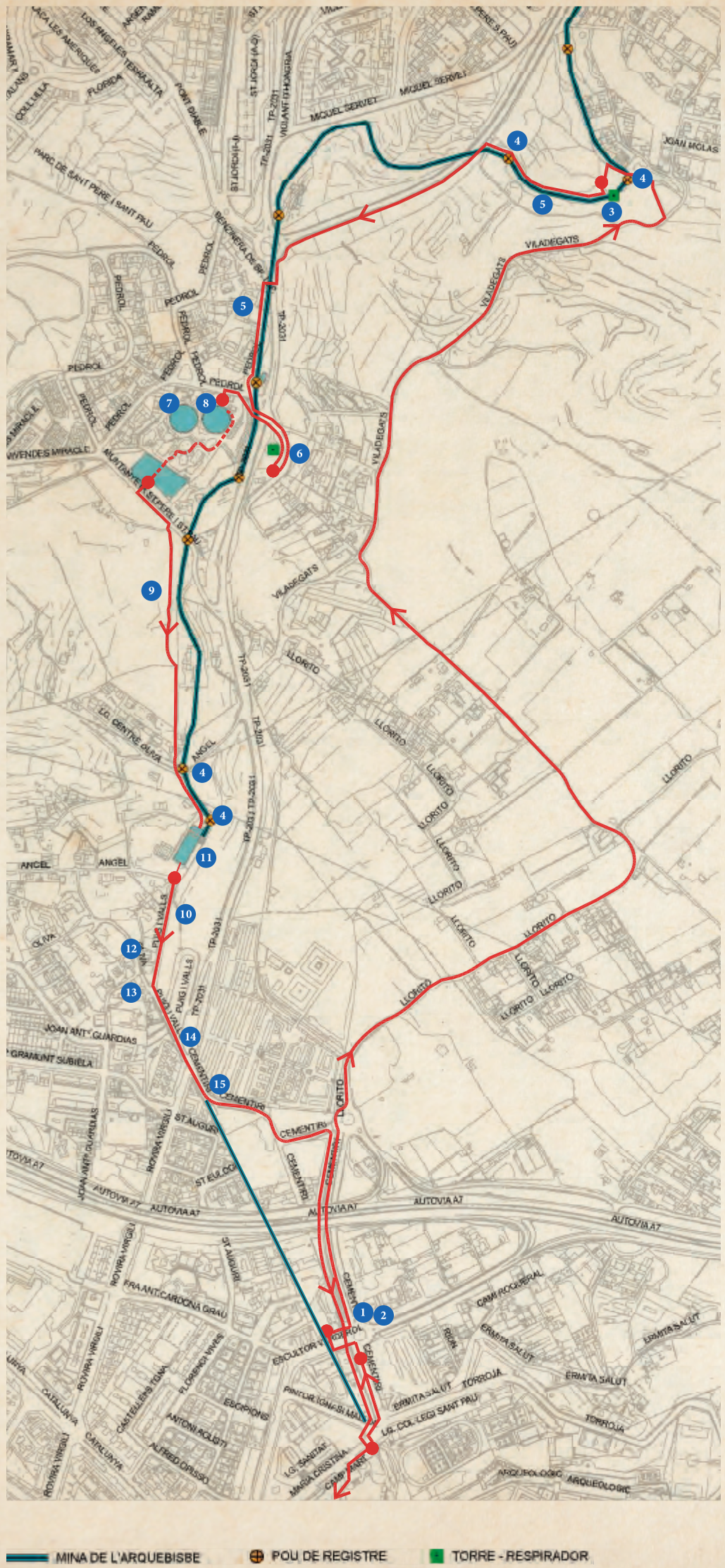
Tram mina arquebisbe

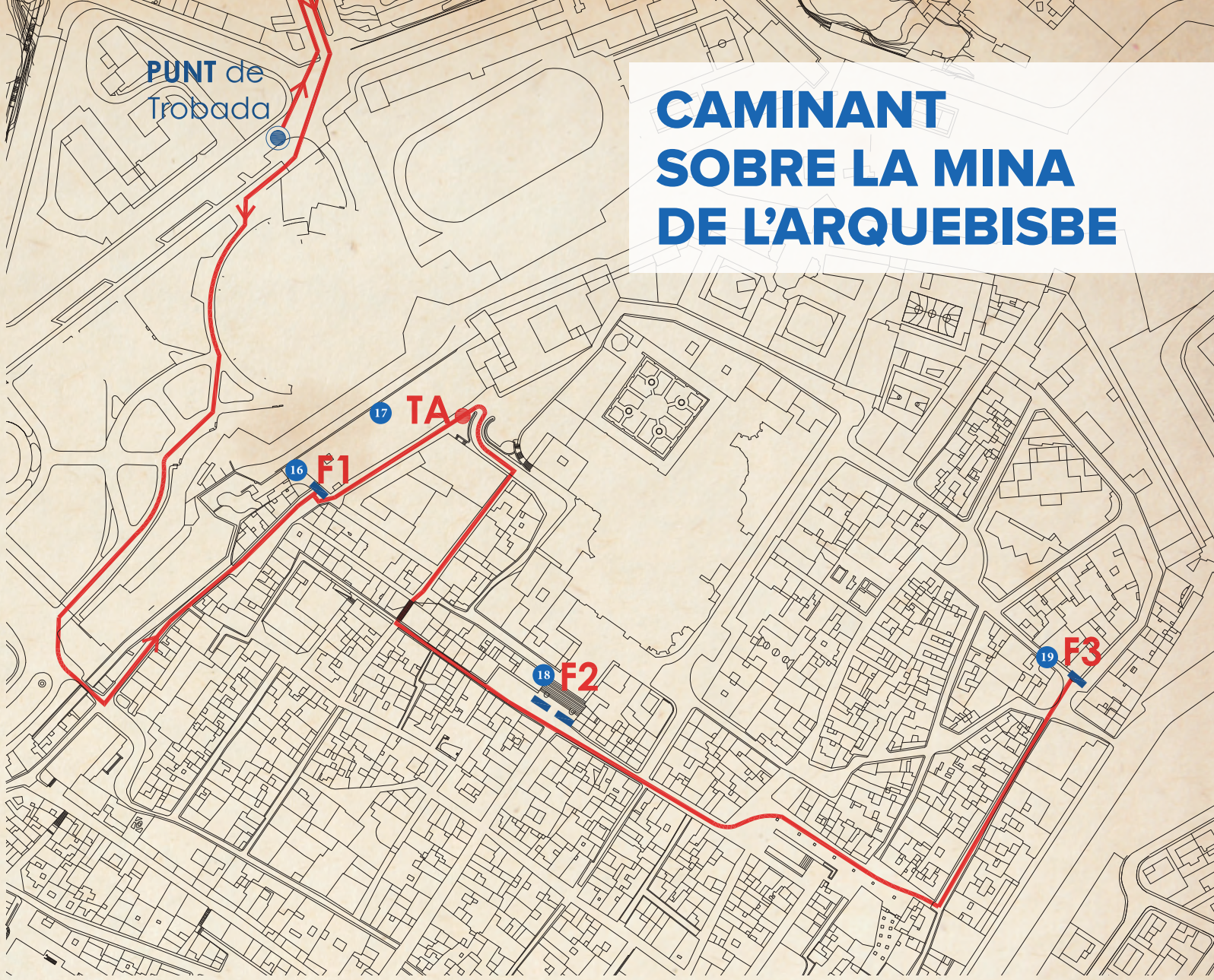

Torre respirador 58 (Prop Culubret)

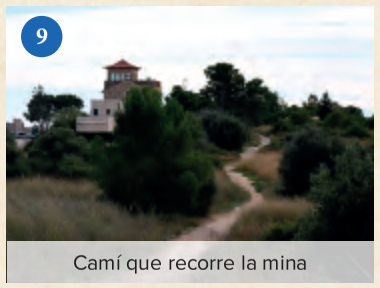
Espai museïtzat Camí de l'aigua. Interior del dipòsit Pedrol

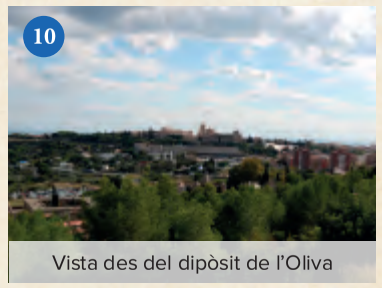

8 Vista exterior de la seu d'Ematsa

9 Camí que recorre la mina

10 Vista des del dipòsit de l'Oliva

11 Interior dipòsit de l'Oliva

12 Fonts de l'Oliva

13 Restes de l'aqüeducte a les escales de l'Oliva

14 Restes de l'antiga canalització ceràmica. (c/Rovira i Virgili)

15 Fonts del cementiri

16 Font de Pixa a la placeta de Sant Joan

17 Torre de les aigües a Pla de Palau

18 Fonts bessones de la plaça de les Cols

19 Font d'Armanyà a la plaça Sant Antoni